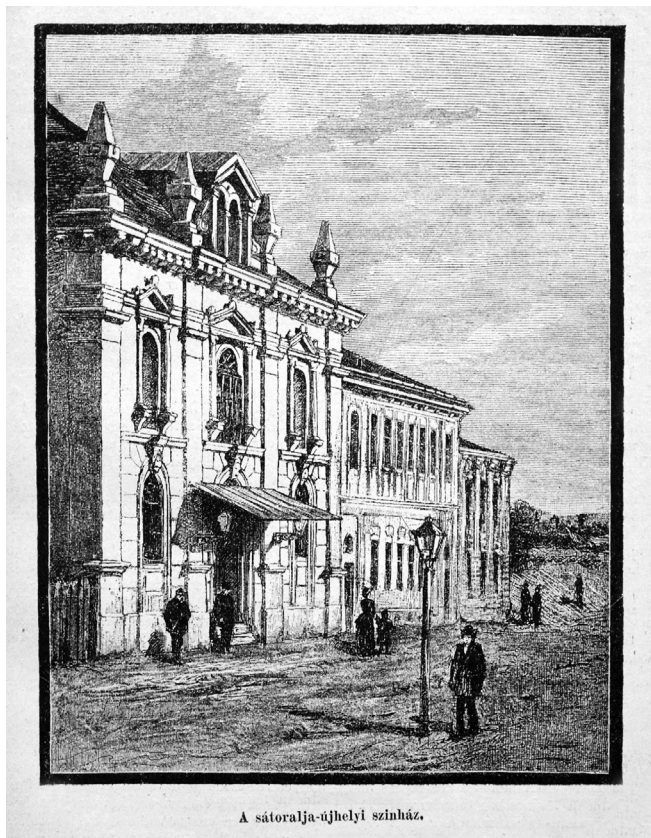

TÖRTÉNETI KUTATÁSOK 2016

A múzeumban több helytörténeti témában is folyt kutatás 2016-ban.

Az egyik ilyen Sátoraljaújhely színházügyét állította a középpontba, fókuszálva a kassai színházszákkal való kapcsolatokra, valamint a sátoraljaújhelyi színházi újságok és a vármegye első kőszínházának történetére. A kutatás *A kassai bohém társaság a Színházi Újság hasábjain* című, a Kassai Állami Könyvtár által készített tablókiállítás sátoraljaújhelyi bemutatójakor, annak helyi szálakkal való kibővítéséhez készült. Az elkészült négy tabló jelenleg a sátoraljaújhelyi Latabár Színház előterében látható, a kutatás részletes eredményei pedig a Zempléni Múzsában kerültek publikálásra [Godzsák Attila: *Sátoraljaújhely színházügyének fél évszázada. Adatok az épület, a sajtó és a színházi kapcsolatok 19–20. századi történetéhez in: Zempléni Múzsza 2016/2 44–50*].

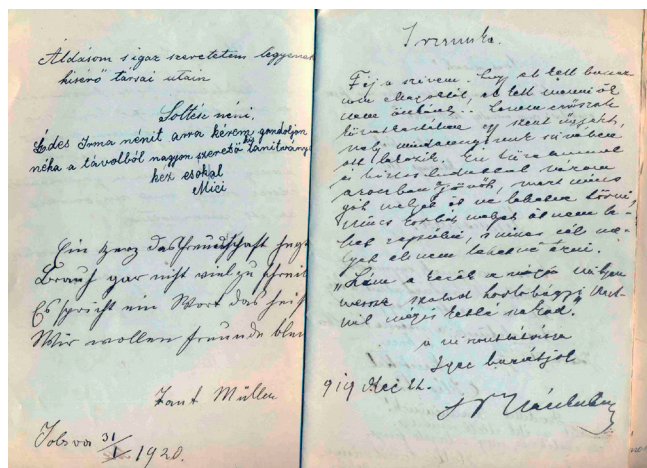

A sátoralja-újhelyi színház.

A múzeum gyűjteményében fellelhető egy 1939-es fotósorozat a Szent Jobb sátoraljaújhelyi tartózkodásáról. Ennek kapcsán indult kutatás az események pontos feltérképezésére. Az eredmények felhasználásával elkészült egy augusztus 20-án felavatott emlékfal, a részletes információk pedig jelenleg publikálás alatt állnak. Feldolgozásra került továbbá két Jolsvárról 1920-ban Sátoraljaújhelyre menekült tanítónő hagyatéka, amely szintén a múzeum gyűjteményében lelhető fel. Az anyag több iratot tartalmaz a tanítónőről és az egyikük által alapított elemi leányiskoláról, valamint egy emlékkönyvet, melybe a születendő Csehszlovákiából 1919 és 1920 fordulóján történt kiutasítás idején írtak bejegyzéseket a

kollégák, tanítványok és barátok. A kutatás eredményei elhangzottak a Hajnal István Kör - Társadalomtörténeti Egyesület 2016. évi konferenciáján, [Mozgás és Átalakulás, Szent István Egyetem Gödöllő, 2016. augusztus 25–27.] *Búcsú Jolsvától – Egy tanárnő menekülése Magyarországról Magyarországra* címmel, Godzsák Attila történész előadásában. Továbbá a részletes eredmények a Kazinczy Ferenc Társaság 2017-es évkönyvében [Széphalom 27.] kerülnek publikálásra.

Azonban a legjelentősebb 2016-os helytörténeti kutatásnak Sátoraljaújhely patikatörténetének a kezdetektől 1945-ig való vizsgálatát nevezhetjük. A kutatás még folyik, és egy 2017-ben megvalósuló időszaki kiállítás létrehozása a cél. Eddig harminc Sátoraljaújhelyen működő gyógyszerészről és gyógyszerészsegédéről folyt adatgyűjtés. A gyógyszerészek sok esetben jelentős szerepet játszottak a város kulturális életének irányításában, közéleti személyiségnek számítottak. A politikában (Kincsessy Péter, Widder Gyula, Csikmói Buday Ákos) a sajtókiadásban (Kolener József, Éhlert Gyula, Hrabéczy Kálmán), a bankügyben (Gallik Géza, Hrabéczy Kálmán, Kádár Gyula), de még egyházi (Hrabéczy Kálmán, Kincsessy Péter) és természettudományos (Hrabéczy Kálmán, Éhlert Andor, Kincsessy Péter) egyesületekben is jelen voltak. Továbbá a Kazinczy Kör életében is részt vettek (Kádár Gyula, Hrabéczy Kálmán), Éhlert Gyula a városi Színügyi Bizottság elnöke is volt. Egészen a 18. századtól találhatunk biztos adatokat: az első ismert patikus Kossuth Lajos dédapja, Kaltenstein (Hidegkövi) Tóbiás már 1767-ben bizonyíthatóan a városban működött. Történeti érdekesség, hogy Kazinczy Ferenc kétszer is megemlíti őt, ismerték egymást.

Gyógyszertár neve	Alapítás éve	Helye	1867-1876	1877-1882	1885	1886-1890	1893-1895	1895-1898	1899-1906	1907-1910	1913-1916	1917-1922	1923-1932	1933-1935	1936-1942
Magyar korona	1796	Táncsics tér 2.	Pintér Ferenc			Zlins(z)ky József	Éliássy Imre	Widder Gyula			Widder Gyula, Reichard Gyula	Widder Gyula, Kardos Zs.-né	Kardos Zs.-né	Kardos Zsigmond	
Üdvözítő	1865	Kossuth tér 4.	Gallik Géza			Kincsessy Péter						Galambos Béla	Mór Lajos		
Isteni gondviselés	1888	Rákóczi u. 7.				Cs. Buday Ákos			Kádár Gyula				Kádár Gyula, Kádár Andor	Kádár Andor	
Szent Antal	1911	Széchenyi tér 9.										Éhler Gyula		Éhler Andor	

Négy jelentősebb patikával foglalkozik a kutatás. Elsőként a Magyar Korona Gyógyszertárral, melyet 1796-ban alapítottak és a mai Táncsics tér 2. szám alatt állott. Üzemeltetője 1867 és 1885 között Pintér Ferenc volt, őt

követte 1886-ban Zlinsky János, 1893-ban pedig már Éliássy Imre állt a patika élén. 1895-től 1922-ig Widder Gyula vezette a gyógyszertárat, aki mellett 1907-től Reichard Gyula, majd 1913-tól Kardos Zsigmond működött társvezetőként. 1923-ban Kardos Zsigmondra és feleségére szállt az üzlet, s 1942-ig adatokkal alátámaszthatóan az ő tulajdonukban volt. 1946-ban pedig „Kardos Zsigmond örökösei” kerültek megnevezésre tulajdonosokként, László Bertalan pedig felelős vezetőként. 1865-ben alapították az Üdvözítő gyógyszertárat, amely ma is működik a Kossuth Lajos tér 4. szám alatt. 1867-től már biztosan Gallik Géza vezette, 1876-ig. 1885-től Kincsessy Péter követte őt, egészen 1916-ig, mikor is Galambos Béla vette át a gyógyszertár személyes üzleti jogát a 79,910/1917. B. M számú rendelettel, és állt a patika élén 1932-ig. Utána korszakunk végéig Mór Lajosé volt a patika (1944-ben elvették tőle a zsidórendeletek értelmében, de visszakapta 1945-ben, majd 1946-ban hatósági kezelőt kapott maga mellé).

1888-ban nyitotta meg csikmói Buday Ákos a Rákóczi u. 7. szám alatt Isteni Gondviselés nevű patikáját, tőle vette át 1899-ben Kádár Gyula a gyógyszertár személyes üzleti jogát a 72,326/99. sz. rendelettel, aki 1932-ig egyedül, majd 1935-ig Andor fiával vezette a patikát. 1936-os halála után a fia egyedül vitte tovább az üzletet egészen korszakunk végéig.

Korszakunk utolsó gyógyszertárát 1911-ben alapította Éhler Gyula a Széchenyi tér 9. szám alatt és vezette 1935-ig, majd halála után fia, Éhler Andor vette át. 1946-ban pedig Éhler Antalnét találjuk haszonélvezőként megjelölve és Rákosfalvi Zoltánt, mint felelős vezetőt.

Mindemellett a kutatás kitér arra, hogy történtek egyéb kísérletek is patikák nyitására, illetőleg működtek drogériák is a városban, melyek vezetői bizonyos esetekben gyógyszerészek voltak, hiszen gyógyszereket is árusítottak bennük.

Akar Ön szép lenni ?

Ha igen, úgy használja a
**valódi francia Ibolya-
crémet, szappan és pudert.**

Kap-
ható: **Widder és Reichard** gyógy-
tárában.

Már a 19. század első felében másfél tucat sátoraljaújhe-
lyi születésű személy végezte el a gyógyszerészeti egye-
temet, de közülük eddigi tudomásunk szerint senki sem
praktizált szülővárosában (kivéve, ha hozzájuk vesszük
a már 1787-ben diplomát szerzett ifj. Kaltenstein Tóbi-
ást). Volt, aki a megyében maradt (mint Speck András
homonnai gyógyszerész) és volt, aki távolabb került
(mint Kosztyik János Gyulára vagy Major Endre Jászá-

rokszállásra). Említésre érdemes, hogy a sátoraljaújhe-
lyi születésű Kosztyik János volt a legelső magyarországi
gyógyszerész, aki magyarul tette le a szigorlatot, 1828-ban.
Feldolgozásra került Kazinczy Ferenc *Gazdasági- és Or-
vos-szerek* című nemrégiben előkerült füzeté, mely a mú-
zeum birtokában van. Ezen kívül a múzeum gyűjtemé-
nyében levő patikaüvegek vizsgálata is folyamatban van.
A kutatás keretein belül zajlik a Zempléni megyei or-
vos-gyógyszerész egyesület (alapítva 1869) és az annak
kebelében működő Zemplén Vármegyei Orvos-Gyógy-

szerező Segélyező Egyesület (alapítva 1876) történeté-
nek rövid ismertetése is.

Gyűjtés zajlik továbbá a korabeli sajtóhirdetések kö-
rében is: több mint egy tucat sajtótermékből eddig 68
különböző gyógyszerári hirdetés került begyűjtésre,
melyeket a sátoraljaújhegyi patikusok adtak föl. Ezek kö-
zül az egyik legérdekesebb az ugyan a Magyar Királyság
területén megjelenő, de román nyelvű *Bunul Econom*
hirdetése.

K ö h ö g é s,
rekedtség és elnyálkásodás ellen legjobb
hatású szer a Réthy-féle
PEMETEFŰ-CUKORKA,
mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható
minden gyógyszerárban. Egy doboz ára **30 kr.**
5 dobozzal **1 frt 50 krért** bérmentve küld
Réthy Béla, gyógyszerész.
Békés-Csabán.
Kapható: S.-A.-Ujhelyben: **Widder Gyula,**
Kincsesy Péter és **Buday Akos** urak gyógyszer-
tárában.

A kutatás során a kézírathoz több levéltári kútfő, a Ma-
gyar Távirati Iroda anyaga, huszonhat korabeli folyóirat
közel száz cikke, közel hetven egyéb korabeli forrás,
több mint hatvan szakirodalmi tétel (könyv vagy tanul-
mány) és fél tucat egyéb forrás (pl.: internetes vagy kézi
lexikonok) került felhasználásra eddig. G. A.

